

Степаненко Олена Володимирівна,

асистент кафедри маркетингу Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля

УПРАВЛІННЯ РОЗПОДІЛЬЧИМИ ПОТОКОВИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДСТАВІ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

У статті розглянуто сутність розподільчих поточкових процесів, відображено аналітичні дослідження в області логістизації розподільчих поточкових процесів. Обґрунтовано сутність процесу логістизації поточкових процесів, як складової інноваційних підходів та наведена оцінка її ефективності.

Ключові слова: розподіл, розподільчі поточкові процеси, логістизація, інноваційні підходи, показники ефективності логістизації.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності господарювання вітчизняних підприємств на засадах інноваційної діяльності є однією з головних складових їхнього виживання та забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах. Саме інновації є тією рушійною силою, що спроможна забезпечити економічну незалежність України і подолання розриву з розвиненими державами. В умовах ринкової економіки для досягнення високих показників обсягів реалізації продукції підприємству необхідно докласти максимум зусиль для ефективної організації продажу виробленої продукції. Велике значення для вирішення цього завдання має широке застосування логістичних підходів. Це дозволить гармонізувати внутрішні та зовнішні бізнес-процеси, підвищити ефективність діяльності структурних підрозділів, зменшити загальні витрати та собівартість продукції, розширити та утримати ринок збуту, підвищити якість обслуговування споживачів та зміцнити репутацію підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Зазначеним питанням приділяється увага з боку науковців, серед яких Голиков Е.А., Гончар Л.А., Пономарьова Ю.В., Анікін Б.А., Тяпухін А.П., Крикавський Є.В., Чухрай Н.І. та багатьох інших [1-7].

У дослідженнях останніх теоретичних положень щодо процесів розподілу продукції автори недостатньо уваги звертають на доцільність застосування логістичних підходів при розподілі виробленої продукції. Розкриваючи основні положення концепції логістики та політики розподілу товарів і послуг на «ринку споживачів», не доводять основні логістичні рішення, які виникають при організації розподілу продукції.

Систематизуючи різні думки та підходи, слід погодитися з групою авторів, які розглядають логістику як інтегровану систему управління поточковими процесами на основі застосування сучасних інформаційних технологій і оптимальних економічних рішень для досягнення поставлених цілей.

Метою даного дослідження є визначення ролі розподільчих поточкових процесів, розкриття сутності процесу логістизації поточкових процесів як одного з основних інноваційних заходів, та обґрунтування оцінки її ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення розподільчих поточкових процесів необхідно по-перше деталізувати поняття «розподіл». Поняття розподілу у зв'язку з комерційною діяльністю, включаючи й збутову, має два значення:

- 1) погоджене, або систематичне, розміщення й доставка товарів;
- 2) весь комплекс операцій, здійснюваних з метою доставки товарів і послуг у

розпорядження споживачів.

Категорія «розподіл» серед закордонних і вітчизняних логістів одержала значне поширення наприкінці 50-х і 60-х роках минулого століття, коли на зміну ринку продавця прийшов ринок покупця, тобто дефіцит товарів змінився їхнім надлишком. У той період розподіл часто розумівся як синонім маркетингу, що нерідко призводило до термінологічної плутанини. Межі розподілу у вітчизняній економічній науці, наскільки нам відомо, уперше окреслила М.Е. Залманова, запропонувавши під розподілом розуміти: «...1) упакування товарів; 2) експедирування; 3) управління збутом; 4) зберігання на складі готової продукції; 5) складське господарство для готової продукції; 6) транспортування продукції до складу споживача; 7) транспортне господарство для перевезення готової продукції.»

Анікін Б.А. і Тяпухін А.П. [5] під розподілом продукції й послуг розуміють процес проектування, формування й оптимізації мікро-, мезо- і макрологістичних систем розподілу продукції й послуг і їхніх ланок. Вони розглядають розподіл як комплексну активність комерційної логістики.

Крикавський Є.В., Чухрай Н.І. [6] розподіл розглядають як взаємодію між товарорухом, дистрибуцією та продажем (рис. 1).

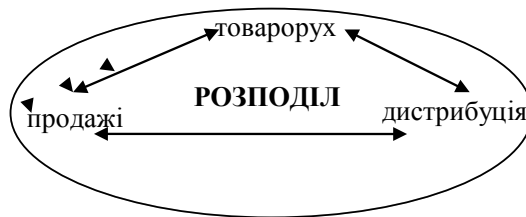

Рисунок 1 – Взаємодія дистрибуції, товароруху та продажів у системі розподілу

У цьому випадку, як вважають автори, важливою складовою процесу розподілу, є процес дистрибуції товарів, що включає в себе дві сфери діяльності: маркетингову та логістичну. Дистрибуція товарів – це діяльність, зорієнтована на отримання прибутку, яка включає планування, організацію і контроль за способом розміщення готових виробів на ринку та представлення їх до продажу.

У процесі дистрибуції товари долають кількісні, асортиментні, часові, просторові бар'єри та бар'єри власності, які відділяють виробників від кінцевих споживачів продуктів. Тому ефективний процес дистрибуції товарів підприємствами передбачає виконання двох функцій: координаційної та організаційної.

Основним завданням функції координації є координація пропозиції товару з попитом на даному ринку. Базовими рішеннями цієї функції є виявлення довжини та ширини каналу розподілу, а також типи стосунків між його учасниками.

Організаційна функція є основою логістики дистрибуції, оскільки вона виконує такі завдання щодо обслуговування замовлень, транспортування, складування та управління запасами.

Такий підхід цілком узгоджується з нашим поданням про розподіл як змістовна сторона збутової логістики. Під розподілом слід розуміти процес проектування і створення сталої системи розподілу, сортування, продажу, приймання належних групі суб'єктів господарювання ресурсів на шляху фізичного переміщення продукції від

виробника до споживача. Таке визначення поняття «розподіл» дозволить нам виділити ряд його функцій. До функцій розподілу належать:

- 1) визначення купівельного попиту й організація його задоволення;
- 2) нагромадження, сортування й розміщення запасів готової продукції;
- 3) установа господарських зв'язків щодо поставок товарів і надання послуг споживачам;
- 4) вибір раціональних форм руху товарів і організація торгівлі.

Необхідність виділення розподільчих поточкових процесів в окремий їх вид (як об'єкт технологічного управління) обумовлюється дією ряду факторів, які впливають на політику розподілу підприємств.

По-перше, від цієї політики прямо залежить ефективність або неефективність реалізації товарів і послуг підприємства (обмінних процесів), а це насамперед залежить від того, наскільки близько розташований від покупців та вчасно й економічно буде представлений їм ринковий продукт.

По-друге, у процесі розподілу беруть участь не тільки внутрішньо фірмові, але й посередницькі канали збуту, що примушує ділитися прибутком.

По-третє, для вітчизняних виробників у ринкових умовах (коли дуже важко відвикати від гарантованого державою збуту як спадщини командної економіки радянського періоду вітчизняної економіки) подолання «безринкового» мислення як істотного психологічного фактора, для досвідчених робітників збуту являє собою додаткові труднощі в організації збутових поточкових процесів. Тому вітчизняним виробникам доводиться освоювати цю політику, від якої залежить стійкість підприємства та його конкурентоспроможність [4].

Організаторами розподільчих поточкових процесів на підприємствах є : у сфері виробництва – служби збуту виробничих підприємств, а в сфері обігу – її основні учасники-посередники з купівлі-продажу (у якій-небудь формі власності), які обслуговують рух товарів та володіють або не володіють складськими потужностями щодо зберігання й підготовки до споживання реалізованих товарів.

Джерелами розподільчих потоків є збутові склади відправників товарів каналами збуту, а цілями – склади одержувачів цих товарів.

Вищезазначене дозволяє навести визначення поняття розподільчих поточкових процесів. Під розподільчими поточковими процесами слід розуміти процеси, розглянуті як об'єкти логістики, які формуються на стадії розподілу готової продукції, їхні структури й елементи спрямовані на досягнення загальної й локальних цілей і реалізації визначених ними функцій, які викликані об'єктивною необхідністю організувати ринок споживача й формувати ринковий попит.

Інакше кажучи, ці об'єкти логістики є інтегральним результатом сукупних відносин їхніх учасників: виробників і споживачів. Певно, тільки в такій категорії вони можуть найбільш повно й коректно досліджуватися, оптимально формуватися й реалізовуватися [3].

Розподільчі потокові процеси завершують на підприємстві створення власного ринкового продукту. Тому ці процеси також підлягають *логістизації* як постачальницькій й виробничій процеси в технологічному ланцюзі основної господарської діяльності [1].

Логістизація розподільчих поточкових процесів у статті розглядається як одна із складових інноваційних підходів.

Стосовно вітчизняних умов оцінку логістизації можна проводити у напрямках, які

пов'язані зі створенням логістичних систем, для чого потрібне розроблення відповідних інвестиційних проєктів і бізнес-планів.

При цьому необхідно мати на увазі, що будь-які заходи, пов'язані з логістизацією організаційно-економічних процесів на підприємстві, необхідно спрямовувати перш за все на вдосконалювання організаційних структур управління й відповідне зниження витрат.

Для тих підприємств, які впроваджують логістичні процеси без додаткових інвестицій, можна використовувати три найбільш найважливіші критерії фінансового стану: рентабельність, ліквідність і оборот товарно-матеріальних запасів із встановленням впливу логістичних процесів на ці економічні показники.

Для логістичних підрозділів підприємства важливе значення має коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів (оборотного капіталу), який можна визначити як відношення собівартості продукції підприємства до середньої величини вартості запасів за певний період.

За допомогою даного критерію можна визначити ефективність логістизації.

Як ми вже відзначали, у рамках системи розподілу на основі логістичного підходу вирішуються основні завдання, серед яких – управління запасами готової продукції. Специфіка кожного завдання вимагає використання певних методів оптимізації [2].

Оцінку ефективності логістизації розподільчих потокових процесів наведено в табл. 1.

Для нормального функціонування промислових підприємств потрібні такі системи матеріального й інформаційного обслуговування, які б забезпечували в підсумку приріст прибутку підприємства, обумовленого логістизацією того або іншого процесу господарської діяльності.

З позицій макроекономіки розподільчі потокові процеси правомірно відносити до процесів руху товарів або обігу товарів у масштабах всієї ринкової економіки країни або групи країн. Тому рух товарів з теоретичної точки зору можна розглядати як макроекономічну категорію.

Але з мікроекономічних позицій рух товарів підприємства починається лише тоді, коли в його внутрішньому середовищі закінчується процес перетворення ресурсів у продукти, тобто з моменту початку розподільчих потокових процесів.

Для речовинних товарів підприємства початком розподільчого потокового процесу є відправлення готової продукції на товарні склади або відразу на ринки збуту. Для послуг відповідним моментом є початок контактів продавця з покупцем із приводу надання даних послуг.

Як з макроекономічних, так і мікроекономічних позицій рух товарів являє собою зміну форм вартості товару – з натуральної на грошову, і навпаки, а за цим стоїть зміна власності товару.

Власниками товарів з макроекономічних позицій виступають представники підприємств регіону різних груп власності на засоби виробництва й результати праці учасників господарських процесів.

З позицій мікроекономіки розподільчі потокові процеси є процесами фізичного переміщення ресурсів від джерел до цілей після закінчення процесу безпосереднього перетворення їх у товари або готовності до надання послуги продавця покупцеві.

У цьому разі дані процеси треба розглядати як рух товарів у маркетинговому трактуванні, тобто як «діяльність з планування, втілення в життя й контролю за фізичним переміщенням матеріалів і готових виробів від місць їхнього походження до

місце використання з метою задоволення потреб споживачів і з вигодою для себе» [7]. Рух товарів як об'єкт уваги в господарській діяльності цікавить продавців і покупців з різних позицій, оскільки для перших цей рух потенційних товарів, а для других – рух потенційних товарів, які задовольняють їхні потреби.

Таблиця 1 – Оцінка ефективності процесу логістизації розподільчих поточкових процесів

ЛОГІСТИЗАЦІЯ - цілеспрямований процес впровадження логістичного підходу до управління поточковими процесами з метою оптимізації поточкових процесів з позиції єдиного цілого			
Важливі критерії ефективності процесу логістизації	Мета відповідного критерію	Методика розрахунку показників	Умови, при яких можлива логістизація та її ефективність
1. Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів	Підвищення швидкості обороту товарно-матеріальних запасів	$Ko = C/Z$, де C – собівартість продукції підприємства; Z – середня величина вартості запасів	$Ko \rightarrow \max$
2. Оптимізація запасів готової продукції	Повне і своєчасне задоволення споживчого попиту в межах кожного періоду	$Cti(Nti, Iti)$ – витрати на період dt для i -го виду продукції; Nti – обсяги виробництва i -го виду продукції впродовж періоду dt ; Iti – рівень запасів готової продукції на кінець періоду; $Iti = I_{t-1} + Nti - Dti$, Dti – попит на продукцію i -го виду продукції для періоду dt	$\sum_{i=1}^n \sum_{t=1}^k Cti(Nti, Iti) \rightarrow \min$
3. Строк окупності інвестицій при впровадженні логістичних технологій	Розроблення інвестиційних проектів щодо вдосконалення організаційних структур управління поточковими процесами	$ЧДt = [(Dt - Pt - At)(1 - Пн) + At] / (1 + r)^t$, де Dt , Pt - відповідно виторг, дохід і всі види витрат (крім амортизації) від логістичного проекту в t -му році; At - амортизаційні відрахування в t -му році; $Пн$ - ставка оподаткованого прибутку; r – дисконт (облікова ставка). Строк окупності (To): $To = 1 / ЧДt$, роки	$ЧДt \geq I$; $To \rightarrow \min$
4. Час виконання замовлення та рух товарного потоку до споживача	Доставка замовлених товарів у потрібне місце, необхідний час й у необхідних кількостях	Логістичний індекс уповільнення потоку (Iy) $Iy = t + dt / t$, де t – час входження матеріального потоку (сировини, інформації, коштів) на підприємство; $t + dt$ – час поставки вже готових товарів або інформації споживачеві; dt – технологічне збільшення часу в логістичному ланцюгу. Межа функції буде визначатися за формулою: $\lim Iy = t + dt / t = t / t + dt / t = 1 + dt / t = 1 + 0 / 1 = 1$, при $dt \rightarrow 0$ Таким чином, межею логістичного індексу уповільнення потоку є одиниця, тобто в загальному вигляді він запишеться в такий спосіб: $Iy = t + dt / t \geq 1$	$dt \rightarrow 0$ $Iy = t + dt / t \geq 1$ $Iy \approx 1$ буде характеризувати тільки інформаційні потоки. Матеріальні потоки завжди будуть оцінюватися величиною $Iy > 1$. При цьому чим менше значення Iy , тим ефективніше процес логістизації

Однак поєднує тих й інших те, що для обох воно є джерелом витрат. Завдання ж мінімізації витрат цікавлять обидві сторони, звідки можна зробити логічно правильній і практично значущий висновок про те, що в максимально можливому використанні логістики зацікавлені обидва суб'єкти господарювання як учасники обмінних угод, що завершують розподільчі й обмінні операції. Але є й розбіжності у продавця й покупця в сприйнятті процесу руху товарів. Так, для продавця факт продажу товару як предмета угоди означає закінчення економічного циклу руху товарів, для покупця факт його покупки – початок процесу споживання придбаного продукту. Для обох контрагентів угоди важливо, наскільки нормально буде проходити процес задоволення потреб покупця; його перебіг береться під контроль службою логістики виробника.

Висновки. З огляду на те, що фактор часу набуває вирішального значення в сучасній економіці, кожна компанія, що освоює управлінські інновації, одержує реальний шанс перетворитися в реагуючу організацію. Це означає, що, вишиковуючи бізнес-схеми логістики, логістизацію потокових процесів, ця компанія зможе належним чином реагувати на зміни ринкової кон'юнктури за допомогою пропозиції товарів і послуг, здатних якісно й вчасно вирішувати проблеми покупців і забезпечити високу гнучкість поставок.

1. Голиков Е.А. Маркетинг и логистика: учеб. пособ. [для студ. вузов] / Е.А. Голиков. – М. : Академичный проект, 2006. – 448 с.
2. Гончар Л.А. Эффективность коммерческой логистики за парадигмой створення логістичних систем / Л.А. Гончар // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. — 2008. – Вип. 241, – Т. 1. – С.82-89
3. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / М. Кристофер, под общ. ред. В.С. Лукинського. – СПб.: Питер, 2004. – С. 286-291.
4. Михайлов Д.М. Новая система организации бизнеса / Д.М. Михайлов. – М. : КНОРУС, 2006. – 256 с.
5. Аникин Б.А. Коммерческая логистика: учеб. [для студ. вузов] / Б.А. Аникин, А.П.Тяпухин. – М. : ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2000. – 432 с.
6. Крикавський Є.В. Логістика: компендіум і практикум: навч. посіб [для студ ВНЗ] / Є.В. Крикавський, Н.І. Чухрай, Н.В. Чернописька. – К. : Кондор, 2006. – 340 с.
7. Котлер Ф. Основы маркетингу / Ф. Котлер. – М. : Прогрес, 1990. – 132 с.

Е.В. Степаненко

Управление распределительными потоковыми процессами на основе инновационных мероприятий

В статье рассмотрены сущность распределительных потоковых процессов, проведены аналитические исследования в области логистизации распределительных потоковых процессов. Обоснована сущность процесса логистизации потоковых процессов как составляющей инновационных подходов и приведена оценка её эффективности.

Ключевые слова: распределение, распределительные потоковые процессы, логистизация, инновационные подходы, показатели эффективности логистизации.

О.В. Stepanenko

Management distributive stream processes on the basis of innovative measures

In the article considered essence of distributive stream processes, analytical researches are represented in area of logistiction of distributive stream processes on the basis of innovative measures. Grounded essence of process of logistiction stream processes and estimation of its efficiency.

Keywords: distributing, distributive stream processes, logistiction, innovative approaches, indexes of efficiency of logistiction.

Отримано 21.09.2011 р.